

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

in decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

XII. Vtrum satisfactio Christi fuerit ex iustitia commutativa?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

Quæst. XII. Virum satisfactio Christi, &c. 231

Art. 1. Ad 9. Vnum opus laboriosum, quale est omne opus meritorium, non potest esse præmium, saltem adequatum, alterius operis laboriosi, præsertim si non sit magis lucrativum, ac pretiosum, quam opus, cui ipsum rependitur, vt supponitur in Christo: Ex, gr. vnum ieiunium non est se solo bonum præmium alterius ieiunij, & labor diurnus in vinea alterius laboris diurni in eadem. Quia est de conceptu meriti esse allatum boni formaliter per se ipsum vtilis, ac delectabilis, & permutantis laborem cum requie; vtque sit vel parum pretium, vel certe vt habeat plus de ratione pretij, quam solutionis; quod sufficit vt illi repugnet infinitas in ratione præmij, ac proinde vt sit præmium æquale alterius infiniti meriti. Deinde cuius Christi merito debetur præmium æternum, cum & nostris meritis tale præmium debeat: repugnat autem merito esse æternum, quia essentialiter est tendentia ad terminum à Deo præfixum, nec est prudenter eligibilis labor nunquam cessaturus, nec peruenturus vnquam ad requiem: Meritum verò essentialiter est opus prudenter eligibile.

Art. 2. Multò minùs vnio alia hypostatica potest rependi, vt præmium merito Christi: Quia existentia alterius hominis Dei, ac proinde paris cum Christo dignitatis, ac potestatis, potius præiudicaret supremo, & vnico dominio, ac principatui creato Christi debito sibi ex natura rei supra totum vniuersum. Est verò contra rationem præmij, vt afferat præiudicium præmiato. Deinde nec meritum superadditum merito, nec alia vnio hypostatica afferret infinitam vtilitatem, vel Christo Domino, vel vlli alteri; & consequenter cum præmium æstimeretur ex vtilitate, neutrum esset æquale operationi prout infinita simpliciter in ratione meriti, quod non æstimatur ex magnitudine vtilitatis inde resultantis in remunerationem, vt dictum est q. præcedenti ad 7.

Art. 3. Quod ad impeditionem attinet meriti Christi per meritum contrarium alterius Christi, valde imprimis probabile est, vt dicetur alibi, repugnare metaphysicè, vt duæ naturæ simul assumantur ab eadem, vel diuersis personis diuinis: atque ex suppositione implicanti sequuntur per se implicantia. Deinde, vt id esset possibile, non est periculum, vt naturæ defiscat ita ineptirent operando, & inuicem sibi repugnando, altera intendente remissionem peccatorum, infinito ad id exhibito pretio, altera volente æqualibus impensis tam honestum conatum impedire, & nihil aliud; Sicut nos ineptire possumus cogitando, & inuicem circa hæc contendendo; sed prima inuiolabilis lex perfectionis propriæ earum esset, vt amicabiliter, ac vnanimiter operarentur, vtraque volente, vt honestiora intendenti cederet prout intendisset; & sic, vel in alium similem modum, inter se immediatè paciscendo, aut reiciendo in iudicium electionemque diuinam, exitum, & applicationem absolutam suorum meritorum.

Art. 4. Denique, quod caput est, ex impeditione æqualis per æquale neutrius dignitas, vel indignitas determinatè concluditur; sed est aliundè alterutra pars probanda. Idem similiter dico de alio Christi merito, & alia vnione hypostatica datis in præmium Christo Domino, si supponatur, vt supponitur in argumento, meritum Christi, & vnionem hypostaticam esse tanti valoris, ac æstimationis in ratione præmij, & compensationis, atque sunt meritum quidem in ratione obsequij, vnio verò in ratione dignationis. Admissa enim ea suppositione aliundè ostendendum est de vtroque simul extremo, vel altero, an sit finitum, an infinitum.

Ad 1. Partis affirmantis. Illa causalis: *Quia merita Christi sunt infinita*: accipienda est de infinitate in-

tensua. Inde enim fit, vt satisfactio Christi post qualibet peccatorum remissiones inducat nouam remissionem cum eadem semper vi, & efficacia infinita, absque vlla quoad hoc diminutione; perinde atque si nihil antecederet operata fuisset. In hoc eodem sensu accipienda sunt cætera eiusdem generis testimonia. Secundum similiter nihil probat de infinitate extensua in actu secundo.

Ad 3. Numerus accipientium, immò & potentium accipere ex thesauro meritorum Christi, est finitus, & determinatus; similiterque est finitum, & determinatum tempus, pro quo possunt accipere, necnon virtus, & opportunitates accipiendi. Multiplicatio enim hominum, & tempus, pro quo erunt Viatores, id est capaces de nouo accipiendi, habent finem; ac per consequens opportunitates etiam, & virtus accipiendi, sunt finitæ. Quapropter omnes accipient de plenitudine nunquam diminuta sensu explicato ad 1. huius partis; poterunt verò accipere semper, & quotieslibet, his duabus particulis determinatis ex parte materiæ: *ad tempus finitum, & finitum numerum opportunitatum*; ita vt aptitudo accipiendi sit simpliciter sine fine ex parte actus primi.

QVÆSTIO XII.

Virum satisfactio Christi fuerit ex iustitia commutatiua?

Videretur specialiter repugnare satisfactioni Christi, vt fuerit ex hac iustitia. 1. Quia est de ratione virtutis iustitiæ, vt sit ad alterum; nemo enim satisfacit ex iustitia sibi. Principium autem, *Quod*, satisfactionis exhibitæ à Christo est Verbum diuinum, quod non distinguitur à Deo creditore, cui facta est satisfactio. Defecit ergo alteritas satisfaciens, & creditoris necessaria ad iustitiam satisfactionis.

2. De conceptu satisfactionis ex iustitia est, vt sit debita ab exhibente. Quia quod non debetur, non redditur ex iustitia, sed erogatur ex liberalitate, aut alia simili virtute. Satisfactio autem æqualis peccato, nec erat debita à peccatoribus, qui scilicet exhibere illam minimè potestant, vt dictum est, nec erat debita à Christo Domino, qui non peccauerat.

3. Solutio ex iustitia oportet, vt fiat à debitore; nec enim Petrus debitor absoluitur à debito propter pecunias erogatas creditori à Paulo: Christus autem nec satisfactionis, quam exhibuit, nec satisfationis, cui nos eramus obnoxij, debitor erat: Sed neque, vt fideiussor debere poterat; quia repugnat, vt debeat fideiussor, quod non debebat is, cui fideiubet. Nos autem satisfationem, quam exhibuit Christus Dominus, non debebamus, vtpote nobis impossibiles; & satisfationem, qualem debebamus, non subiit, nec fieri potuit, vt deberet subire.

4. Est de essentia iustitiæ commutatiuæ, vt constituat æqualitatem arithmeticam inter datum, & acceptum; inter debitum, & solutionem: Satisfactio autem Christi non fuit æqualis arithmeticè, sed superabundans, & quidem infinitè, vt dictum est: Et præterea ratione formæ, seu quasi formæ essentialiter indiuisibilis, & includentis infinitatem secundum quamlibet formalitatem, neque per rationem poterat seiungi aliquid æquale.

5. Non potest solutio esse iusta, si fiat ex bonis creditoris, aut ex debitis eidem alio titulo. Quidquid autem exhibuit Christus Dominus, erat proprium Dei creditoris, eidemque independentem à peccato debebatur omne obsequiū possibile ratione infinitæ suæ maiestatis, ratione creationis, aliorumque innumera-

bilium beneficiorum. Et specialiter Christus Dominus debeat quicquid pro nobis præstitit, ratione præcepti sibi impositi, ut id omne præstaret. Ac demum quod in satisfactione Christi erat maxime æstimabile, erat diuinitatis dignitas infinita, quæ est maxime propria Dei per identitatem.

Art. 1. Resp. Dictum est in quæstionibus de Iustitia, repugnare iustitiam commutatiuam tum Deo respectu aliorum, tum aliis respectu ipsius. Vnde in præsentibus supponitur absolute, satisfactionem Christi non fuisse ex iustitia commutatiua, sed ex charitate religiosa erga Deum, & misericordiam erga nos, adiuncta insuper virtute obedientiæ, quatenus Christus Dominus per sua merita; ex amore Dei, honorem eius, & cultum peccato læsum reparauit, & nostram indigentiam, ac miseriam subuenit, obediens præcepto imposito sibi à Patre, ut utrumque præstaret.

Art. 2. Ceterum nulla est specialis ratio, quæ ostendat repugnare iustitiam commutatiuam, aut Deo respectu Christi, aut è conuerso, permittatque ut inter ipsos ea iustitia negetur, siue mutuo, siue non mutuo, quoad exhibitionem satisfactionis ex vna parte, & remissionis peccatorum, aliorumque donorum ex altera; si inter Deum, & aliquem alium pro aliquo cuiusvis generis euentu, aut aliqua rerum vltro citroque exhibendarum conditione eadem admittatur. Quia diuersitas voluntatum, & liberarum facultatum, penes quas est iurium diuersitas, totaque alteritas spectans ad rationem iustitiæ, ut constat ex iisdem quæstionibus de Iustitia, datur inter Deum, & Christum Dominum, quam maxima dari absolute, ac desiderari potest. Iam ratio debiti nulla maior esse potest, aut in nobis respectu Dei, quam quæ fundatur in peccato lethali, pro quo Christus satisfecit, aut in Deo respectu alicuius alterius, quam quæ fundatur in infinito Christi merito. Demum æqualitas illa est exactissima inter datum, & acceptum à Deo, & homine, cum vtrique est intrinsecum, & essentialiale, ut neque plus aliquid; neque minus dari possit in compensationem alterutrius eorum; atque hoc modo diximus se habere meritum Christi respectu præmij, quod accepit à Deo. Hæc autem sunt, ex quibus confurgit conceptus adequatus iustitiæ commutatiuæ. Nulla igitur specialis ratio excludere illam potest à satisfactione Christi, & compensatione illi à Deo facta, si aliunde vniuersaliter non excludatur à Deo, & respectu Dei.

Art. 3. Et quidem, rationes in contrarium propositæ, præter quartam quæ non est melior reliquis, si quid probarent, probarent vtrique contra certum dogma fidei; nullam prorsus ex vlla virtute veram, ac propriam satisfactionem exhibere Deo potuisse Christum; Quia ad quamlibet eiusmodi satisfactionem pro offensa, est æquè necessarium, ut detur distinctio inter satisfaciendum, & eum, cui satisficit: Ut præsupponatur debitum extinguendum per ipsam: Ut exhibeatur à debitore per se, vel per alium, loco, & nomine ipsius operantem, & habilem, qui eum repræsentet, atque moraliter in se quoad eam actionem contineat: Ut quod exhibetur, sit proprium exhibentis, & non debitum, alio titulo eiusdem rationis; quæ sunt omnia capita argumentorum, præter quartum. Et quod ad ipsum quartum argumentum attinet, excessus obsequij præstiti à Christo supra debitum præcedens est simpliciter infinitus; quod autem ita excedit, dicendum potius esset absolute à formalitate præuolentis, libæ supererogatio quam satisfactio, & præteritum: cum tamen in sacris litteris operationes Christi significantur absolute ut purum præteritum, & satisfactio. Omnes igitur siue admittant, siue negent, vel absolute, vel ex suppositione, iustitiam commutatiuam in satisfactione

Christi, tenentur æqualiter ad solutionem eorum argumentorum.

Ad 1. Datur inter Deum, & Christum distinctio realis naturarum, voluntatum, & liberæ facultatis; Atque hæc, & non suppositorum alteritas: pertinet ad diuersitatem iurium, & consequenter ad rationem iustitiæ commutatiuæ, ut dictum est. Vnde nullum est inconueniens deesse inter commutantes distinctionem suppositorum, dummodo sola hæc de sit.

Ad 2. Sufficit ad iustitiam commutatiuam, ut, quod soluitur, debeat formaliter, aut æquiualeenter, determinatè, aut distinctiue, vel conditionatè. Satisfactio autem exhibita à Christo æquiualeat satisfactioni debitæ pro peccato; & peccator tenetur ratione peccati ad satisfactionem, vel satisfactionem, aut ad istam determinatè sub hac conditione, quod illam prius non præstiterit.

Ad 3. Christus Dominus est caput generis humani, & nos sumus eius membra. Vnde potuit iure suo nos repræsentare, & nomine nostro satisfacere, substitutus se nobis pro nostro debito ex consensu creditoris iuxta illud: *Dolores nostros ipse tulit, & linguas nostros ipse portauit.* Atque hoc sufficit ad rationem iustitiæ solutionis, & commutationis, si nihil obstat aliud.

Ad 4. Æqualitas inter datum, & acceptum propria iustitiæ commutatiuæ in hoc consistit, ut neuter commutantium plus, aut minus dare, aut accipere debeat; idque ita accidat ex natura ipsa eorum, quæ quisque dat, & accipit. Dictum autem est in quæst. præcedenti adfuisse hanc æqualitatem in satisfactione Christi ob eius valorem extensiuè finitum, & omnino commensuratum præmij, quæ de facto ratione ipsius collata sunt, & quorum priuatio erat debita ratione peccati; tametsi idem valor fuerit intensiuè infinitus, & superabundans, quod nihil obest iustitiæ commutationis; quæ videlicet solam respicit æqualitatem iurium, ita, ut neutri parti quidquam iuris superfit ad aliquid amplius.

Art. 1. Ad 5. Potest imprimis eadem actione satisfieri multiplici obligationi iustitiæ, aliarumque virtutum. Si enim centum quæ debes creditori erga te benefico, constituto in grani necessitate, & præcipiente superiore, satisfactum erit indiuisim obligationi iustitiæ, gratitudinis, charitatis, misericordiæ, & obedientiæ. Sic igitur etiam in re nostra fieri potuisset, si aliud commune Christo, & cæteris non obstitisset.

Art. 2. Deinde operationes Christi erant tam propriæ ipsius, quam proprium potest esse alicuius alterius, non obstante dominio Dei super omnia quod est diuersæ rationis à Dominio naturæ creatæ; illud enim est solius excellentiæ, istud verò utilitatis; ideoque sunt inuicem compossibilia, immodò, & essentialiter connexa circa eandem res, licet sint essentialiter impossibilia duo dominia in solidum duplicis creaturæ circa eandem rem, de quo dictum est in quæstionibus de iustitia.

Art. 3. Denique dignitas infinita Verbi Diuini facta est propria humanitatis quoad omnem utilitatè, quæ inde potest resultare; facta enim est ea vni gratia humanitatis, ut finis cui utilitatis. Vnde Christus satisfaciens per opera, ut dignificata per Verbum Diuinum satisfecit ex propriis eo genere proprietatis, quo cuiusque sunt propriæ res pure creatæ quam maxime suæ. Neque quidquam obest eandem Verbi dignitatem esse propriam Dei per identitatem; quia hæc proprietates est alterius generis, & impossibiles cum proprietate utilitatis ad alium pertinente, ut modò dicebatur.

QVÆSTIO XIII.

*Vtrum remedium peccati fuerit causa finalis
adequata Incarnationis Verbi Diuini?*

Videtur fuisse. 1. Quia de finibus operum Dei non potest nobis conitare nisi ex ipsius reuelatione, quæ in sacris litteris manifestatur. In sacris autem litteris solum remedium peccati exprimitur, ut finis Incarnationis. Lucæ 19. 10. *Venit enim filius hominis querere, & saluum facere, quod perierat*: Ad Rom. 3. 25. *Quem Deus proposuit propitiationem per fidem, &c. propter remissionem precedentium delictorum*. Ad Galatas 45. *Misit Deus filium suum factum ex muliere factum sub lege, ut eos qui sub lege erant, redimeret*. 1. ad Timoth. 1. *Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere*. 1. Ioan. 3. 8. *In hoc apparuit filius Dei, ut dissoluat opera diaboli*. Et ibidem cap. 4. versu 10. *Misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris*. Idem vniformiter habetur, vbicumque fit mentio huius missionis, & causæ mittendi: Vade in Nicæno symbolo fidei hoc idem vnice credendum proponitur circa hoc punctum: *Qui propter nos, & propter nostram salutem descendit de Coelis*. Ergo remedium peccati, & nostra salus, quatenus per illud obtenta, credenda est vnica, & adæquata causa finalis Incarnationis.

2. Augustinus lib. 1. de pecc. mer. & remiss. cap. 26. initio cum proposuisset acervatum cogere, ut facit capite sequenti, testimonia modò indicata cum multis eiusmodi aliis. *Quibus, inquit, appareat Dominum Iesum Christum non aliam ob causam in carne venisse, at forma serui accepta factum obedientem vsque ad mortem crucis, nisi ut hac dispensatione misericordissima gratia omnes, quibus tanquam membris in suo corpore constitutis caput est, ad capeffendum regnum coelorum viuificaret, saluos faceret, liberaret, redimeret, illuminaret, qui prius fuissent in peccatorum morte languoribus, &c.* Prosequitur enim fusè eandem confirmando, & multipliciter replicando scientiam. Ergo ex Augustino remedium peccati, & nihil aliud fuit causa finalis Incarnationis Verbi; Nec nisi in hoc sensu accipi possunt loca scripturæ, in quibus significatur motum Incarnationis, hoc enim exprimunt clarè illa verba: *Quibus appareat non aliam ob causam*. Eodem ferè modo loquuntur inque eundem sensum plurimum inclinant plerique alij Patres.

3. Maximi mysterij conueniebat præstantissimum esse finem; Sapiens enim Architectus non iacit fundamentum, nisi quale intendit erigere ædificium. Mysterium autem Incarnationis est omnium maximum post mysterium Trinitatis. Ergo finis proprius eius id solum esse debuit, quod est præstantissimum infra finem diuinæ Triunitatis, qui est ipse Deus: Cuiusmodi porro finis est remedium peccati; quod apparet ex tribus. Primò quia hoc remedium fit formaliter, & immediatè per dona gratiæ, & gloriæ; quæ sunt maxima inter omnia purè creata, & quorum priuatio inducta erat per peccatum. Secundò quia peccatum ex suo genere est malum omnium maximum, & perualerat totum genus humanum: Remedium verò maximi mali est maximum bonum; & quod pertinet ad communitatem, est præ cæteris omnibus diuinissimum, ut dicit Philosophus. Tertiò quòd est difficilior, opus, eò est nobilior, ac gloriosius, magisque demonstrat, atque commendat virtutem sui principij; Remedium autem peccati est opus omnium difficillimum; Quia reliqua omnia opera perficit Deus, vel præexistente idonea disposi-

tione ex parte subiecti, atque ideo facillimè; vel certè nulla præexistente dispositione contraria, atque ideo absque vlla difficultate; quandoquidem peccatum est vnicum impedimentum donorum Dei, ut pote vnice aduersum diuinæ voluntatis à benefaciendo, cuiusmodi solum impedimenti, ac indispositionis retardantis opus capax est Omnipotens. Omnipotenti enim nulla potest occurrere difficultas, postquam voluit, sed solum quominus velit, occurrente causa odij, displicentiæ, & auersionis, quæ causa est solum peccatum. Cætera namque omnia placent Deo, ut pote facta ipso volente, ac intendente.

Art. 1. Resp. Omnium, & quarumlibet rerum amabilitatem actu ipsis conuenientem explet necessitatè amor diuinus; & quem vnumquodque gradum bonitatis, & perfectionis obtinet in se comparatione aliarum rerum, eundem teneat necesse est in proportionali quantitate amoris diuini; Quia diuina voluntas, eiusque inclinatio est causa, & mensura omnis bonitatis; nec fieri potest, uti contingit in nostra voluntate ratione suæ imperfectionis, & eius, quæ inest cognitioni quæ dirigitur, & causalitatis obiectorum in eius actus prout apparentium in eadem cognitione admodum fallaci quoad substantiam, & modum representandi alia, & aliter atque sunt in se. Non, inquam, ita fieri potest, ut Deus magis ad minus bona afficiatur, & minus ad meliora; sic enim fieret, ut mensuratum non corresponderet suæ iustæ mensuræ, & effectus prætergrederetur limites sibi præfixos à sua causa de re videri potest quæst. 25. de Deo.

Art. 2. Cum ergo Christus Dominus præcellat bonitate, & perfectione cæteris omnibus infra Deum; constat ipsum dictum à Deo esse præ cæteris omnibus, iuxta illud Matth. 3. 17. *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui*: dilectione videlicet, & complacentia paterna, qui est affectus in vnoquoque maximus ex natura rei infra eum, quo Deum, & post Deum se quisque prosequitur. Quia verò finis amatur magis, quam quæ sunt ad finem: constat rursus Christum Dominum exitisse primo, ac principaliter gratia sui, & per se ipsum fuisse causam finalem huius mysterij primariam infra diuinitatem secundum se, quæ est finis vltimus rerum omnium. Quod & ab Apostolo significatur in illis eius verbis expensis quæst. 5. in primo argumento: *Omnia vestra sunt, vos autem Christi; Christus autem Dei*. Eandem in intentione diuina præminentiam Christi super omnia creata prædicat magnificè idem Apostolus 1. ad Coloss. 18. *Ipsè est caput corporis Ecclesiæ, qui est principium primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatum tenens; quia in ipso complacuit omnem plenitudinem inhabitare, & per eum reconciliare omnia in ipsum*. Intentus est itaque Christus à Deo, ut caput Ecclesiæ, ut principium totius gratiæ, ut primogenitus inter omnes mortales, & inter omnia absolute creata primatum tenens; prius ut habens in se omnem omnium donorum plenitudinem, & deinde, ut deriuans partem eius in cæteros pro eorum reconciliatione. Intentus igitur est primò, ac principaliter gratia sui, & ut subordinans sibi secundum se reliquas existentia suæ causas finales extra Deum.

Art. 3. Cæterum inter omnia purè creata remediunt peccati fuit procul dubio causa finalis præcipua, non tamen vnica, & adæquata Incarnationis. Non quidem vnica, & adæquata; Quia nihil boni casu, & præter intentionem diuinam prouenit ex operibus Dei; sed omnia, & singula bona, quæ inde proueniunt, intendit formaliter, ut fines suæ operationis ad extra: Omnes namque causas disponit per prouidentiam comprehensiuam earum, atque adeo